

3. DE KOLENMIJNEN IN DE OOSTELIJKE MIJNSTREEK

3.1. ALGEMEEN

In dit hoofdstuk zijn de voormalige Limburgse mijnbedrijven afzonderlijk beschreven. Bij deze beschrijving komen per mijnbedrijf steeds dezelfde items ter sprake namelijk: de geografische ligging, de eigenaar van het mijnbedrijf, de jaren waarin de mijn werkzaam is geweest, de totaal geproduceerde hoeveelheid steenkool, de geschatte totale hoeveelheid geproduceerde mijnsteen/-slik en de toegepaste scheidingstechnieken.

De ligging van de mijnterreinen met de steenberg en slikvijvers is deels overgenomen uit het rapport "Studie Mijnterreinen" en is op kaart aangegeven. De in par.3.2. aangehaalde nummers corresponderen met de nummers op de kaart die als bijlage 1 aan dit rapport is toegevoegd.

De steenkoolproductiecijfers (zie ook bijlage 4) zijn ontleend aan de artikelen van Waterschoot van der Gracht (1941) en Westen (1971).

Het berekenen van de totale hoeveelheid geproduceerde mijnsteen/-slik heeft plaatsgevonden aan de hand van de totale hoeveelheden geproduceerde steenkool. Schattingen betreffende de verhoudingen steenkoolproductie : mijnsteen/-slikproductie zijn gebaseerd op cijfers uit de literatuur (Biezenaar, 1959; Bakels, 1949; DSM-Limburg, 1959; Anonymus 1, 1954). Deze verhouding varieert van ca. 4 : 1 tot ca. 3 : 2, afhankelijk van onder andere de ouderdom van de mijn en het aantal bedrijfsjaren van de mijn (zie par.2.2.1. van deel A van het rapport). De berekende getallen zijn indicatief van aard; ze beogen slechts een globale indruk te geven van de hoeveelheden mijnsteen/-slik die destijds door de mijnen zijn geproduceerd.

Bij de berekening van de thans aanwezige hoeveelheden mijnsteen is uitgegaan van een losgestort volumegewicht van mijnsteen van 1,8 ton per kubieke meter.

De overige gegevens zijn uit de literatuur en uit krantenartikelen afkomstig. In sommige gevallen bood de literatuur geen duidelijkheid, bijvoorbeeld omtrent de toegepaste scheidingstechnieken bij de mijnen. In die gevallen is aangegeven wat in een dergelijk geval het meest waarschijnlijk heeft plaatsgevonden.

3.2. GEGEVENS OVER DE AFZONDERLIJKE MIJNEN

3.2.1. Domaniale (+ Neuprick) (nr.3, 4 en 5, Kerkrade, zie bijlage 1)

locatie:	gemeente Kerkrade; - Beerenbosch, Beerenbosweg (coord:203-321) oppervlakte ca.28,5 ha.(nr.3, Kerkrade), - schacht Willem (voormalige mijn Neuprick), Nieuwstraat (203-319), ca. 17 ha.(nr.4, Kerkrade), - schacht Nulland, Nullanderstraat (201/202-318), ca.27,5 ha.(nr.5, Kerkrade).
eigendom:	In 1974: Staat der Nederlanden en N.V. Domaniale Mijnmaatschappij. Momenteel: Gemeente Kerkrade. Pumpschacht op Beerenboschcomplex (ca. 3,6 ha.) eigendom van "Eschweiler Bergwerk Verein".
productiejaren:	Neuprick: 1852-1904. Domaniale: 1847-1969.
totale steenkool- productie:	Domaniale + Neuprick ca. 41.000.000 ton.
totale mijnsteen/ -slikproductie:	Aangenomen dat ca. 20% van omhooggebracht materiaal onbruikbaar was, ca. 10.200.000 ton. In 1974 op het terrein in totaal ca. 1.600.000 ton mijnsteen aanwezig, geen slikvijvers.
toegepaste scheidings- technieken:	Waarschijnlijk zware-vloeistofwasserij met behulp van steensliksuspensie en magnetietsuspensie, geen flotatie toegepast, flocculatie met behulp van aardappelmeel en ferrosulfaat.
opmerkingen:	-

3.2.2. Willem-Sophie (nr.6, Kerkrade)

locatie:	gemeente Kerkrade, Industriestraat/ Parallelweg (200-318), ca.46,5 ha.
eigendom:	In 1974: N.V.Nesto. Momenteel: gemeente Kerkrade.
productiejaren:	1902-1970.
totale steenkool- productie:	ca. 23.000.000 ton.
totale mijnsteen/ -slikproductie:	Aangenomen dat ca.20% van het omhoogge- brachte materiaal onbruikbaar was, ca. 5.800.000 ton. In 1974 op het terrein in totaal ca.3.600.000 ton mijnsteen aanwezig. Tevens klein slikbassin.
toegepaste scheidings- technieken:	Waarschijnlijk zware-vloeistofwasserij met behulp van steensliksuspensie en magnetietsuspensie, geen flotatie toe- gepast, flocculatie met behulp van aardappelmeel en ferrosulfaat.
opmerkingen:	Sinds het begin van de 70-er jaren is het terrein eigendom van de galvano- industrie Caja.

3.2.3. Oranje-Nassau I (nr.2, Heerlen)

locatie:	gemeente Heerlen, ten noorden van sta- tion Heerlen (195-323), ca.65,5 ha.
eigendom:	In 1974: N.V.Ogon. Momenteel: gemeente Heerlen.
productiejaren:	1899-1974.
totale steenkool- productie:	ca.31.000.000 ton.
totale mijnsteen/ -slikproductie:	Aangenomen dat ca.25% van omhoogge- bracht materiaal onbruikbaar was (Ano- nymus 1, 1954), ca. 10.300.000 ton. In 1974 op het terrein in totaal ca. 5.200.000 ton mijnsteen aanwezig. Tevens slikvijver 0,35 ha.

toegepaste scheidings-
technieken: Zware-vloeistofwasserijen met behulp van water en steensliksuspensie (Anonymus 1, 1954), geen flotatie toegepast (Wark, 1959), flocculatie met behulp van chemische vlokmiddelen, voorname-lijk "Aerofloc", samenstelling niet exact bekend, zie par .3.3.1.1. (Anonymus 1, 1954; Wark, 1959).

opmerkingen: -

3.2.4. Oranje-Nassau II (nr.1, Landgraaf)

locatie: gemeente Landgraaf, Baanstraat (199-321), ca.32 ha.

eigendom: In 1974: N.V.Ogon. Momenteel: gemeente Landgraaf.

produktiejaren: 1904-1972.

totale steenkool-
produktie: ca.36.000.000 ton.

totale mijnsteen/
-slikproduktie: ca.12.000.000 ton (aanne-
me idem O.N. I)
In 1974 op het terrein in totaal ca.
4.000.000 ton mijnsteen aanwezig, geen
slikvijvers.

toegepaste scheidings-
technieken: Idem O.N. I.

opmerkingen: -

3.2.5. Oranje-Nassau III (nr.1, Heerlen)

locatie: gemeente Heerlen, "de Koumen" (194-325)
ca. 33,5 ha.

eigendom: Idem O.N. I.

produktiejaren: 1914-1973.

totale steenkool-
produktie: ca.38.000.000 ton.

totale mijnsteen/
-slikproduktie: ca.12.700.000 ton (aannname idem O.N. I)
In 1974 op het terrein in totaal ca.
7.300.000 ton mijnsteen aanwezig, geen
slikvijvers.

toegepaste scheidings-
technieken: Idem O.N. I.

opmerkingen: -

3.2.6. Oranje-Nassau IV (nr.3, Heerlen)

locatie: gemeente Heerlen, Koolkoelenweg (197-
325), ca.19,1 ha.

eigendom: Idem O.N. I.

produktiejaren: 1927-1973.

totale steenkool-
produktie: ca.16.000.000 ton.

totale mijnsteen/
-slikproduktie: ca.5.400.000 ton (aannname idem O.N. I).
In 1974 op het terrein in totaal ca.
3.000.000 ton mijnsteen aanwezig, geen
slikvijvers.

toegepaste scheidings-
technieken: Idem O.N. I.

opmerkingen: -

3.2.7. Laura (nr.1, Kerkrade)

locatie: - mijnterrein Laura, gemeente Kerkrade,
Laurastraat (201-322), ca.14,9 ha.
(nr.1, Kerkrade,
- steenberg Laura, gemeente Landgraaf,
Eygelshovenerweg (200-322), ca.30,5
ha.(nr. 3 en 4, Landgraaf).

eigendom: - Lauraterrein: In 1974: Laura en
Vereeniging. Momenteel: gemeente
Kerkrade,
- steenbergterrein: Laura en
Vereeniging.

produktiejaren: 1905-1972.

totale steenkool- produktie:	ca.34.000.000 ton.
totale mijnsteen/ -slikproduktie:	Aangenomen dat ca.30% van het omhooggebrachte materiaal onbruikbaar was, ca. 14.700.000 ton. In 1974 op de steenberg Laura in totaal ca. 3.300.000 ton mijnsteen aanwezig, geen slikvijvers.
toegepaste scheidings- technieken:	Waarschijnlijk zware vloeistofwasserij met behulp van steensliksuspensie en magnetietsuspensie, geen flotatie toegepast, flocculatie met behulp van aardappelmeel en ferrosulfaat en met het vlokmiddel "Praestol" (mededeling Laura en Vereeniging), chemische samenstelling niet bekend.
opmerkingen:	-

3.2.8. Julia (nr.2, Kerkrade)

locatie:	gemeente Kerkrade, Rimburgerweg (203-322/323), ca.118,2 ha.
eigendom:	Laura en Vereeniging.
produktiejaren:	1926-1974.
totale steenkool- produktie:	ca.33.000.000 ton.
totale mijnsteen/ -slikproduktie:	ca.14.100.000 ton (aannee idem Laura). In 1974 op terrein Julia mijnsteen over gehele terrein verspreid aanwezig, hoeveelheid onbekend. Tevens slikvijvers, ca.5,0 ha.
toegepaste scheidings- technieken:	Idem Laura.

opmerkingen: Op het terrein is een electriciteitscentrale aanwezig. Vlieggas en verbrandingslakken uit deze centrale worden veelal op het terrein gedeponeed. Op het terrein staat tevens de steenfabriek "Nievalsteen" die gebruik maakt van wassteen (met energetische waarde) bij de fabricage van bakstenen.

3.2.9. Emma (nr.3, Brunssum)

locatie:

- mijnterrein Emma, gemeente Brunssum, Akerstraat (197-327), ca.50,6 ha. (nr.3, Brunssum),
- steenberg Emma/Hendrik, gemeente Brunssum, Rimburgerweg (198-328) ca.200 ha. (nr.1, Brunssum).

eigendom: In 1974: DSM. Momenteel: DSM + een klein gedeelte (Akerstraat ca.3 ha.) gemeente Brunssum.

produktiejaren: 1911-1973.

totale steenkoolproduktie: ca.103.000.000 ton.

totale mijnsteen/slikproduktie: Aangenomen dat ca.35% van het omhooggebrachte materiaal onbruikbaar was (Biezenaar, 1959), ca. 60.100.000 ton. In 1974 op steenberg Emma/Hendrik ca. 72.000.000 ton mijnsteen aanwezig. Tevens diverse slikvijvers aanwezig.

toegepaste scheidingstechnieken: Zware-vloeistofwasserijen met behulp van steensliksuspensie en magnetiëtsuspensie (Biezenaar, 1959; DSM-Limburg, 1959), flotatie met behulp van gasolie of crosootolie + alcoholen (onder andere fenolen, xylolen, di-isobutylcarbinol (Adema, 1962; Meerman, 1959), flocculatie met behulp van "Sedipur P.K.3, Separan 2610" (Biezenaar, 1959; Meerman, 1959), chemische samenstelling niet exact bekend, zie par. 3.3.1.1.

opmerkingen: Op het terrein van de Emma heeft een cokes-fabriek gestaan. Ten gevolge hiervan is de bodem ter plaatse verontreinigd.

3.2.10. Hendrik (nr.2, Brunssum)

locatie: gemeente Brunssum, Rimburgerweg (196-327), ca.30 ha.

eigendom: DSM.

productiejaren: 1915-1973.

totale steenkool-
productie: ca.77.000.000 ton.

totale mijnsteen/
-slikproductie: ca.51.300.000 ton (aannee idem Emma).
Mijnsteen gestort op steenberg Emma/
Hendrik, zie par.3.2.9.

toegepaste scheidings-
technieken: Idem Emma.

opmerkingen: -

3.2.11. Wilhelmina (nr.2, Landgraaf)

locatie: gemeente Landgraaf, Heistraat (199-321)
ca. 89 ha.

eigendom: In 1974: DSM. Momenteel: gemeente Land-
graaf.

productiejaren: 1906-1969.

totale steenkool-
productie: ca.59.000.000 ton.

totale mijnsteen/
-slikproductie: Aangenomen dat ca.35% van het omhoogge-
brachte materiaal onbruikbaar was
(Biezenaar, 1959), ca. 31.800.000 ton.
In 1974 op terrein Wilhelmina ca.
36.000.000 ton mijnsteen aanwezig.
Tevens slikvijvers, ca.31 ha.

toegepaste scheidings-
technieken: vermoedelijk idem Emma.

opmerkingen:

Op het terrein van de Wilhelmina heeft in het verleden een synthraciet-fabriek gestaan (DSM Limburg, 1959). Er is hierdoor mogelijk bodemverontreiniging opgetreden.

N.B.

De Staatsmijnen beschikten over een groot aantal slikvijvers. In 1974 waren over de oostelijke mijnstreek verspreid acht grote slikvijvers van De Staatsmijnen aanwezig. Voor een inventarisatie van deze slikvijvers zij verwezen naar par.4.2.

